

СТАНОВИЩЕ

за докторската дисертация **“Радикалната популистка десница в съвременна
Щвейцария, Полша и България (сръвнителен анализ)”**

на Първан Симеонов Първанов

за присъждане на образователната и научната степен “доктор”

по професионално направление 3.3. Политически науки

от проф. д-р Анна Славчева Кръстева,

Нов български университет, Департамент Политически науки

“Един призрак броди по света – призрактът на популизма” (Чита Йонеску и Ърнст Гел-нър). Този призрак вече десетилетия предизвиква голям и нарастващ брой изследователи в голям и нарастващ брой публикации както по света, така и нас, да се опитат да го уловят концептуално и да го анализират емпирично. Усилията на Първан Симеонов са насочени в същата посока – теоретична рефлексия и емпиричен анализ на популизма в избрани европейски страни. Как и доколко авторът се е справил с тези амбициозни задачи е предмет на настоящето становище.

Най-съществените позитивни аспекти на изследването бих обобщила в три групи:

- Формиран е релевантен концептуален клъстер от популизъм, крайна десница, национализъм, консерватизъм, евроскептицизъм, който е запълнен с обзор на многобройни публикации, предимно чуждестранни. Цитирани са множество дефиниции, тези, резултати от изследвания – както на теоретични дилеми и търсения, така и на емпирични изследвания на партии.
- Направен е сравнителен анализ на избраните три партии – Щвейцарската народна партия, Право и справедливост и Атака. Този сравнителен анализ има две измерения – теоретично и емпирично. Теоретичният избор на автора е да направи сравнението на основата на едно ключово измерение на партийната идентичност - техните програми. Емпиричното измерение е впечатляващо – събран е обширен материал от програмите, който е представен изключително детайлно – читателят научава с интерес партийните позиции дори по теми като стоматологичната помощ в училищата и безопасността на спортните фенове. Този подробен анализ на програмите позволява на автора да открие както сходствата, така и различията на анализираните партии по широк кръг въпроси. Този

корпус има и самостоятелна емпирична стойност на база данни от партийни тези и послания, който би могъл да се интерпретира и от други изследователи.

- Авторът формулира собствена позиция за нормализация на крайно-десните партии: “Видимите белези за антисистемност и радикалност са по-малко и това вероятно е закономерен отглас на фактичката ситуация, в която тези формации с превръщат в рутинна част от властовите формули” (с.155). Резюмирана, авторската теза разглежда радикалната десница като ‘детска болест’ на популизма, лекувана с участие във властта и програмно подготвена от центризм в икономическите платформи и консерватизъм по отношение на морални и политически ценности.

Няма изследване, което освен позитивните резултати, да не оставя и някои открити въпроси, както и да съдържа известни дефицити и дисбаланси. С оглед балансираността на становището бих откритола две групи:

- Концептуални и теоретични напрежения в текста: радикалната десница в три европейски страни е сведена до по една партия, а самите партии – до техните програми. Най-голямото напрежение е между ‘радикална десница’, която има по-ясни, по-точни и по-малобройни партийни референти, и популизма. Самият популизъм е разбран пределно широко в дисертацията не само като теоретични дебати за флуидната му същност, но и като партийни референти. Прекаленото сближаване и приплъзване на теоретизациите за популизма върху тези за радикалната десница придават на последната повече флуидност и нормалност отколкото по-класическите ѝ определения в литературата. Сближиването с популизма е отдалечило изследването от ключова характеристика на радикалната десница – стигматизирането, криминализирането, изключването на множество ‘Други’ – етнически, религиозни и сексуални малцинства и др.
- Неудовлетворително спазване на множество от академичните стандарти за дисертационен труд в шроката гама от пропуски до желание за формулиране на нов жанр. Сред първите бих посочила любопитен пример от непълната в много отношении библиография: текстът на Румна Коларова ‘Концептуални проблеми при ползването на понятието популизъм’ е без издател и година и читателят е заинтригуван дали това е персонална консултация учен-докторант или книга&статия. Самоцитирането и непрестанните референции към собствени текстове отпреди десетилетие евентуално биха били интересни в други жанрове като мемориалния, но са контрапродуктивни в докторска дисертация в множество

отношения, от които тук ще открия само две – структурно и теоретично. В дисертацията има множество повторения, многократно връщане към теми, дискутирани преди това – понякога дори един и същи текст се явява в основния корпус на едно място, и в бележки - на друго. По-съществено е теоретичното измерение – всеки дисертационен труд се оценява спрямо приноса му към съвременното знание, а не спрямо знанията на автора отпреди десетилетие: напр. твърдение като това за значимостта на социо-културната ос в анализа на популистките партии няма нищо ново или оригинално. Ключови академични стандарти липсват и в структурата на дисертацията, която няма Заключение, а единствено обобщение на трета глава (каквото би трябвало да има всяка глава); множество от подглавите в Първа глава се припокриват; читателят с изненада открива, че изследването започва в трета глава, когато би трябвало да е започнало още в увода; критерият за избора на трите партии е едва маркиран.

Въпроси

Бих формулирала три въпроса към автора, и трите свързани със сферата на валидност на ключови твърдения и заключения:

- Каква е сферата на валидност на заключенията, основаващи се на анализ на партийните програми, по отношение на същността и еволюцията на анализираните партии?
- Каква е евристичната стойност на предложението за заместване на понятието ‘радикална десница’ с ‘национализъм’?
- Как работи тезата за ‘естествения път’ (с.154) на намаляване на радикализма и крайните послания при въвличане във властта на крайно десни партии например при Салвини?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Направено е солидно емпирично изследване с теоретични елементи със собствени резултати, което ми дава основание да предложа присъждането на образователната и научната степен “доктор” по професионално направление 3.3. Политически науки (Съвременна българска политика).

Изготвила становище:

проф. д-р Анна Кръстева